

A Note on Translations

This document was originally prepared in English by a working group of the International Bar Association and was adopted by IBA Council Resolution.

In the event of any inconsistency between the English language versions and the translations into any other language, the English language version shall prevail.

The IBA would like to acknowledge the work of Eren Altay and Kerem Canbazoğlu in the translation of these Rules and Ziya Akıncı in the translation's review.



the global voice of
the legal profession®

Milletlerarası Tahkimde Delil İkamesi Hakkında IBA Kuralları

Uluslararası Barolar Birlięi Konseyi'nin ~~29 Mayıs 2010~~ 17 Aralık 2020 tarihli
kararı ile kabul edilmiştir.

Uluslararası Barolar Birlięi

Kurallar

BAŞLANGIÇ

1. İşbu Milletlerarası Tahkimde Delil İkamesi Hakkında IBA Kuralları, özellikle farklı hukuki geleneklerden gelen Taraflar arasında cereyan eden milletlerarası tahkim yargılamaları için verimli, ekonomik ve adil bir delil ikamesi süreci sağlamayı amaçlamaktadır. Tahkimin yürütümünde uygulanan yasal düzenlemeleri ve kurumsal, *ad hoc* ve diğer tahkim kurallarını tamamlamak üzere tasarlanmışlardır.

2. Taraflar veya Hakem Heyetleri tahkim sürecinde uygulanması için IBA Delil Kurallarını kısmen veya bir bütün olarak kabul edebilir veya ihtiyaçları doğrultusunda değiştirebilir veya kendi usul kurallarını geliştirirken kılavuz olarak kullanabilirler. Kurallar, milletlerarası tahkimin bir avantajı olan esnekliği kısıtlamaya yönelik olmayıp Taraflar ve Hakem Heyetleri bunları her tahkimin özel şartları için uyarlamakta serbesttirler.

3. Delil ikamesi süreci, her bir Tarafın iyi niyetle hareket edeceği ve İspat Duruşması ya da esas veya olgu tespitinden makul bir süre önce, karşı tarafın dayandığı delilleri bilmeye hakkı olduğu ilkeleri çerçevesinde yürütülür.

TANIMLAR

IBA Delil Kurallarında;

‘Hakem Heyeti’ tek bir hakem veya hakem kurulu anlamına gelir;

‘Davacı’ tahkimi ikame eden Taraf veya Taraflar ya da davaların birleştirilmesi veya başka bir yolla bu Taraf veya Taraflara dâhil olan Taraf anlamına gelir;

‘Belge’ kâğıt üzerinde ya da elektronik, işitsel veya görsel ya da başka herhangi bir yolla kaydedilmiş veya muhafaza edilmiş herhangi yazı, iletişim, resim, çizim, veri veya program anlamına gelir;

‘İspat Duruşması’ birbirini izleyen günlerde yapılsın veya yapılmasın, Hakem Heyetine şahsen, telekonferans, video konferans veya herhangi bir yolla sözlü veya diğer delillerin sunulması anlamına gelir;

‘Bilirkişi Raporu’ Heyetçe-Atanmış Bilirkişi veya Tarafça-Atanmış Bilirkişinin yazılı ifadesi anlamına gelir;

‘Genel Kurallar’ tahkimin yürütülmesinde uygulanan kurumsal, ad-hoc veya diğer kurallar anlamına gelir;

‘IBA Delil Kuralları’ veya ‘Kurallar’ zaman zaman gözden geçirilebilecek veya değiştirilebilecek olan Milletlerarası Tahkimde Delil İkamesi Hakkında IBA Kuralları anlamına gelir;

‘Taraf’ tahkime taraf olan anlamına gelir;

‘Tarafça-Atanmış Bilirkişi’ bir Tarafça belirlenen hususlar hakkında rapor düzenlenmesi amacıyla yine o Tarafça atanan kişi veya kuruluş anlamına gelir;

‘Uzaktan Duruşma’ duruşmanın tümü veya bir kısmı ya da yalnızca belirli katılımcılarla ilgili olarak, birden fazla yerde bulunan kişilerin aynı anda katılımlarına olanak sağlayan telekonferans, video konferans veyahut diğer iletişim

teknolojilerinin kullanılması suretiyle yürütülen
duruşma anlamına gelir;

‘İbraz İstemi’ Taraflardan birinin, diğer Tarafça belge ibraz edilmesi yönündeki yazılı istemi anlamına gelir;

‘Davalı’ Davacının iddiasını yönelttiği Taraf veya Taraflar ya da davaların birleştirilmesi veya başka bir yolla bu Taraf veya Taraflara dâhil olan Taraf anlamına gelir; karşı dava ikame eden Davalı da tanıma dâhildir;

‘Heyetçe-Atanmış Bilirkişi’ Hakem Heyeti tarafından belirlenen hususlar hakkında rapor düzenlenmesi amacıyla Hakem Heyetince atanan kişi veya kuruluş anlamına gelir; ve

‘Yazılı Tanık İfadesi’ bir olayın tanığı tarafından verilen yazılı ifade anlamına gelir.

MADDE 1 - UYGULANMA KAPSAMI

1. Taraflar veya Hakem Heyetince tahkim usulüne uygulanmasına karar verilen hukukun amir hükümlerine aykırı olabileceği durumlar hariç olmak üzere, IBA Delil Kurallarının uygulanması yönünde Taraflarca anlaşma sağlandığı veya Hakem Heyetince karar verildiği hallerde, Kurallar, delil ikamesi sürecine uygulanır.
2. Tarafların IBA Delil Kurallarının tümüyle veyahut bir kısmının uygulanması konusunda anlaşmaları hâlinde, aksine bir emare bulunmuyorsa Tarafların, Kuralların söz konusu anlaşmanın yapıldığı tarihte geçerli olan versiyonu üzerinde anlaşmış oldukları kabul edilir.
3. Taraflar aksini kararlaştırmamışsa, Hakem Heyeti, IBA Delil Kuralları ile Genel Kuralların hükümleri arasında bir çatışma olması durumunda, IBA Delil Kurallarını hem Genel Kuralların, hem de

IBA Delil Kurallarının amaçlarını mümkün olduğu ölçüde gerçekleştirmek üzere en uygun göreceği şekilde uygular.

4. IBA Delil Kurallarının anlamına ilişkin herhangi bir uyuşmazlık olması durumunda, Hakem Heyeti bunları amaçlarına ve söz konusu tahkimin şartlarına en uygun düşecek biçimde yorumlayacaktır.

5. Taraflarca aksi kararlaştırılmamışsa, IBA Delil Kuralları ve Genel Kuralların delil ikamesi ile ilgili bir konuda hüküm içermemesi hâlinde, Hakem Heyeti delil ikamesi sürecini uygun gördüğü şekilde ve IBA Delil Kurallarının genel ilkeleri çerçevesinde yürütecektir.

MADDE 2 - DELİLLERLE İLGİLİ HUSUSLARDA İSTİŞARE

1. Hakem Heyeti yargılamada mümkün olan en erken zamanda Taraflarla görüşerek Tarafları verimli, ekonomik ve adil bir delil ikamesi usulü üzerinde anlaşmak üzere istişarede bulunmaya davet eder.

2. Delillerle ilgili hususlarda istişare, delil ikamesinin kapsamı, zamanlaması ve usulü hakkında olabilir. Buna aşağıdaki hususlar da uygulanabilir oldukları ölçüde dâhildir;

(a) Bilirkişi Raporları ve Yazılı Tanık İfadelerinin hazırlanması ve sunulması;

(b) Herhangi bir İspat Duruşmasında sözlü ifadelerinin alınması;

(c) Belge ibrazının koşulları, şekli ve usulü;

(d) Tahkimde delillere hâsıl olacak gizlilik korumasının seviyesi;

~~(d)~~(e) Siber güvenlik ve veri güvenliği ile ilgili her türlü hususun el alınması;

~~(e)~~(f) Delil ikamesi ile bağlantılı olarak verimliliğin, ekonomi**kliğinin** ve kaynak tasarrufunun teşvik edilmesi.

3. Hakem Heyeti;

(a) Hakem Heyetince davayla ilgili ve davanın sonucuna etki edebilecek addedilen ve/veya

(b) Ön sorun olarak incelenmesinin uygun olabileceği, hususları uygun gördüğü en kısa sürede Taraflara bildirmeye teşvik edilir.

MADDE 3 - BELGELER

1. Taraflardan her biri, Hakem Heyetince verilen süre içerisinde, resmi belgeler ve kamuya açık bulunan belgeler de dâhil olmak üzere, diğer Tarafça daha önceden sunulmamış olan ve dayandığı mevcut tüm Belgeleri, Hakem Heyetine ve diğer Taraflara sunar.

2. Hakem Heyetince verilen süre içerisinde herhangi bir Taraf, Hakem Heyetine ve diğer Taraflara, diğer Taraflarca yerine getirilmek üzere bir İbraz İstemi sunabilir.

3. Bir İbraz İstemi aşağıdakileri içerir;

(a) (i) Talep edilen her Belgenin o Belgeyi tespiti yeterli olacak derecede tarifi veya

(ii) Var olduklarına inanılması için makul sebepler olan, talep edilen dar ve belirli bir Belge kategorisinin yeterli detayda (konu dâhil) tarifi; Belgeler elektronik ortamda muhafaza edilmişlerse, talep eden Taraf belirli dosyaları, arama terimlerini, ilgili kişileri veya bu Belgelerin verimli ve ekonomik bir şekilde aranması için diğer yolları belirleyebilir veya Hakem Heyeti bu belirlemenin yapılmasına karar verilebilir.

(b) Talep edilen Belgelerin davayla ilgisine ve davanın sonucunu nasıl etkileyeceğine dair açıklamayı, ve

(c) (i) İstenilen Belgelerin talep eden Tarafın elinde, muhafazasında veya idaresinde olmadığına dair beyanı ya da söz konusu Belgelerin talep eden Tarafça ibrazının kendisi için ölçsüz bir şekilde külfetli olacağı hakkında gerekçeli beyanı, ve

(ii) Talep eden Tarafın, neden istenilen Belgelerin diğer Tarafın elinde, muhafazasında

veya idaresinde bulunduğunu varsaydığına dair beyanı.

4. Kendisine İbraz İstemi yöneltilen Taraf, Hakem Heyetince verilen süre içerisinde elinde, muhafazasında veya idaresinde olan ve ibraz edilmesine itirazının bulunmadığı, istenen tüm Belgeleri diğer Taraflara ve Hakem Heyetince bu yönde bir karar verildiği takdirde, Hakem Heyetine ibraz eder.

5. Kendisine İbraz Talebi yöneltilen Tarafın istenilen bazı veya tüm Belgelerin ibraz edilmesine itiraz etmesi durumunda, Hakem Heyetince verilen süre içerisinde bu itirazını Hakem Heyetine ve diğer Taraflara yazılı olarak bildirir. Söz konusu itiraz sebepleri Madde 9.2 veya 9.3'de yer alan sebeplerden veya Madde 3.3'deki koşullardan herhangi birisinin gerçekleşmediği yönünde olmalıdır. Talepte bulunan taraf, Hakem Heyetince bu yönde bir talimat verildiği takdirde, talimatta belirtilen süre içerisinde, itiraza karşı cevap verebilir.

6. Hakem Heyeti böyle bir itirazı ya da cevabı almasını müteakip ilgili Tarafları itirazı gidermeye yönelik olarak birbirleriyle istişarede bulunmaya davet eder.

7. Herhangi bir Taraf, Hakem Heyetince verilen süre içerisinde, Hakem Heyetinden söz konusu itiraz hakkında karar vermesini isteyebilir. Bunun üzerine Hakem Heyeti ~~Tarafların görüşünü alarak~~ ve uygun bir süre içerisinde İbraz İstemini, ~~ve~~ ve buna ilişkin cevabı değerlendirir. Hakem Heyeti, (i) talepte bulunan Tarafın ispat etmek istediği hususların davayla ilgili ve davanın sonucuna etki edebilecek nitelikte olduğuna; (ii) Madde 9.2 veya Madde 9.3'de yer alan itiraz sebeplerinden hiçbirisinin mevcut olmadığına ve (iii) Madde 3.3'de yer alan koşulların yerine getirildiğine kanaat getirirse, kendisine ibraz istemi yöneltilen Tarafın talep edilmiş olan ve elinde, muhafazasında veya idaresinde bulunan herhangi bir Belgeyi ibraz

etmesine karar verebilir. Bu tür Belgeler diğer Taraflara ve Hakem Heyetince bu yönde bir karar verildiği takdirde, Hakem Heyetine sunulur.

8. İstisnai durumlarda, itirazın haklılığının sadece Belgenin incelenmesi ile tespit edilebileceği durumlarda, Hakem Heyeti, Belgeyi incelememe kararı verebilir. Bu durumda Hakem Heyeti, Taraflarla istişare ettikten sonra, söz konusu Belgeyi incelemek ve itiraza ilişkin rapor düzenlemek üzere bağımsız ve tarafsız, sır saklama yükümlülüğü altında bir bilirkişi atayabilir. İtirazın Hakem Heyetince kabul edildiği hallerde, bilirkişi incelenen Belgenin içeriğini Hakem Heyetine veya Taraflara ifşa edemez.

9. Taraflardan birinin, tahkime taraf olmayan bir kişi veya kuruluştan kendi başına edinemeyeceği bir belge elde etmek istemesi hâlinde, söz konusu Taraf, Hakem Heyetince verilen süre içerisinde, ilgili Belgeyi elde etmek için gerekli olan hukuki girişimlerde bulunulmasını Hakem Heyetinden isteyebilir veya bizzat bu girişimlerde bulunmak için Hakem Heyetinden izin talep edebilir. Taraf böyle bir talebi Hakem Heyetine ve diğer Taraflara yazılı olarak sunar; talebin Madde 3.3'de yer alan koşulları, duruma uygulanabilir olduğu ölçüde, sağlaması gerekir. Hakem Heyeti (i) Belgelerin davayla ilgili olabileceğine ve davanın sonucuna etki edebileceğine, (ii) Madde 3.3'de yer alan koşulların, uygulanabilir oldukları ölçüde, sağlandığına ve (iii) Madde 9.2 veya Madde 9.3'de yer alan itiraz sebeplerinden hiçbirisinin olmadığına kanaat getirirse söz konusu talep hakkında karar verir ve uygun gördüğü girişimlerde bulunur veya talepte bulunan Tarafı bu yönde yetkilendirir ya da diğer herhangi bir Tarafın bu girişimlerde bulunmasına karar verir.

10. Hakem Heyeti, tahkimin sonuçlanmasından önceki herhangi bir zamanda (i) herhangi bir Tarafın Belge ibraz etmesini isteyebilir; herhangi bir kişi veya kuruluştan Belge edinilmesi hususunda uygun

gördüğü girişimlerde bulunulması için (ii) herhangi bir Taraftan azami gayreti göstermesini isteyebilir ya da (iii) bu girişimlerde bizzat bulunabilir. Kendisine bu tür bir Belge talebi yöneltilen Herhangi bir Taraf, Madde 9.2 veya Madde 9.3'de sayılan sebeplerle bu talebe itiraz edebilir. Bu hallerde Madde 3.4 ile Madde 3.8 arasındaki ilgili hükümler uygulanır.

11. Hakem Heyetince verilen süre içerisinde Taraflar, Belgelerde, Tanık İfadelerinde ve Bilirkişi Raporlarında veya Tarafların başka şekilde ileri sürdükleri hususların bir sonucu olarak davayla ilgili ve davanın sonucunu etkileyecek hâle geldiğine inandıkları veya savunmalarında dayanmayı düşündükleri herhangi bir ilave Belgeyi, Hakem Heyetine ve diğer Taraflara sunabilirler.

12. Taraflar aksini kararlaştırmadıkları takdirde veyahut böyle bir anlaşmanın yokluğunda aksine Hakem Heyetince karar verilmediği takdirde, Belgelerin yazım veya ibraz şekliyle ilgili olarak:

(a) Belgelerin nüshaları asıllarına uygun olur ve Hakem Heyetinin istemesi hâlinde her Belgenin aslı inceleme için sunulur;

(b) Taraflar aksini kararlaştırmadıkça veya böyle bir anlaşmanın yokluğunda Hakem Heyetince aksine karar verilmedikçe, Bir Tarafın elinde elektronik ortamda bulunan Belgeler, en elverişli ve ekonomik bir biçimde ve alıcıları için makul olarak kullanılabilir bir şekilde ibraz edilir veya sunulur;

(c) Hakem Heyeti aksini kararlaştırmadıkça bir Taraf, Belgelerin esasında aynı olan nüshalarından birden fazla ibraz etmek zorunda değildir; ve

(c) Taraflardan biri, esas itibariyle birbirinin aynısı olan Belgelerin Belgelerden birden fazla kopya sunmakla yükümlü değildir. tercümeleri asılları ile birlikte; tercüme olduğu ve asıl dilinin ne olduğu belirtilerek sunulur.

(d) İbraz İstemine cevaben sunulan Belgelerin tercüme edilmesi gerekli değildir.

(e) Hakem Heyetine sunulan ve tahkim dilinden farklı bir dilde olan Belgeler, tercümeleriyle birlikte ve tercüme şerhi taşır bir şekilde sunulur.

13. Tahkimde Taraflar veya Taraf olmayanlar tarafından ibraz edilen veya sunulan ve kamuya açık bulunmayan Belgeler, Hakem Heyeti ve diğer Taraflarca gizli tutulur ve sadece tahkim ile ilgili olarak kullanılabilir. Bu gereklilik, bir Tarafın bilgi açıklamasının hukuki bir yükümlülüğünü yerine getirmesi; hukuki bir hakkını koruması; bir kararı devlet mahkemeleri veya diğer yargı organları nezdinde icraya koyması veya itiraz etmesi için gerekli olduğu haller hariç olmak ve bu hallerle sınırlı olarak uygulanır. Hakem Heyeti bu gizliliğe ilişkin kuralları belirlemeye yönelik karar verebilir. Bu gereklilik tahkimdeki diğer gizlilik yükümlülüklerine halel getirmez.

14. Tahkimin (yargı yetkisi, ön sorun, sorumluluk veya tazminat gibi) farklı safha ve konulara ayrılmış olması durumunda Hakem Heyeti, Taraflarla istişare ettikten sonra, her bir safha veya konu için ayrı ayrı olarak Belge sunumu ve İbraz Talebi zamanı belirleyebilir.

MADDE 4 VAKIA TANIKLARI

1. Her bir Taraf, Hakem Heyetince verilen süre içerisinde ifadesine dayanmayı düşündüğü tanıkları ve bu ifadenin konusunu belirtir.

2. ~~Herkes,~~ Taraf, Taraf memuru, çalışanı veya diğer temsilcisi de dâhil olmak üzere, herkes tanık olarak ifade verebilir.

3. Bir Tarafın, memurlarının, çalışanlarının, hukuk danışmanlarının veya diğer temsilcilerinin tanıklarla veya müstakbel tanıklarla görüşmeleri ve onlarla muhtemel tanık ifadelerini tartışmaları usulsüz sayılmaz.

4. Hakem Heyeti, Madde 4.9 ve 4.10 uyarınca ifadesi istenilen tanıklar hariç olmak üzere, her bir Tarafın sözlü ifadesine dayanmak istediği her bir

tanığın Yazılı Tanık İfadesini belirli bir süre içerisinde Hakem Heyetine ve diğer Taraflara sunmasına karar verebilir. İspat Duruşması (yargı yetkisi, ön sorun, sorumluluk ve tazminat gibi) farklı safha ve konulara göre düzenlenirse Hakem Heyeti veya Taraflar anlaşarak, Tanık İfadelerinin her bir safha veya konu için ayrı ayrı sunulmasını öngörebilir.

5. Yazılı Tanık İfadesi aşağıdaki hususları içerir:

- (a) Tanığın tam ismi ve adresi, (varsa) Taraflardan herhangi birisi ile olan geçmişteki ve mevcut ilişkisini içerir bir beyan; mevcut uyuşmazlık veya ifadenin içeriği ile ilgili ise tanığın geçmişi, nitelikleri, eğitim ve tecrübesi ile ilgili bir açıklama;
- (b) Uyuşmazlık konusu olan hususta tanık delili teşkil edebilecek derecede olayların tam ve detaylı açıklaması ve bu olaylarla ilgili olarak tanığın bilgisinin kaynağı. Tanığın yazılı ifadesinde dayandığı ve henüz sunulmamış Belgeler sunulur;
- (c) Yazılı Tanık İfadesinin asıl olarak hazırlandığı dil ve tanığın İspat Duruşmasında hangi dilde ifade vereceğine ilişkin beyan;
- (d) Tanığın Yazılı İfadesinin doğru olduğuna ilişkin beyanı ve
- (e) Tanığın imzası, tarih ve yer.

6. Yazılı Tanık İfadeleri sunulduktan sonra, Hakem Heyetince kararlaştırılan süre içerisinde, her bir Taraf, Hakem Heyetine ve diğer Taraflara, münhasıran;

(a) Diğer bir Tarafın Yazılı Tanık İfadelerine, Bilirkişi Raporlarına ve tahkimde daha önce sunulmamış dilekçelerine; veya

(b) Daha önceki Yazılı Tanık İfadelerinde karşılanamayan beyan edilmesi mümkün olmamışmış yeni olgusal gelişmelere,

karşılık teşkil etmesi koşuluyla, daha önceden ismi tanık olarak belirtilmemiş kişilerden alınanlar da dâhil olmak üzere, gözden geçirilmiş ve ilave Yazılı Tanık İfadeleri sunabilir.

7. Madde 8.1'e göre İspat Duruşmasında hazır bulunması istenen bir tanık, geçerli mazereti olmaksızın İspat Duruşmasında hazır bulunmaz ise, Hakem Heyeti, istisnai durumlarda aksini kararlaştırmadıkça, bu tanığın söz konusu İspat Duruşmasıyla ilgili Yazılı Tanık İfadesini dikkate almaz.

8. Madde 8.1'e göre bir tanığın duruşmada hazır bulunması talep edilmemişse, diğer Taraflardan hiçbirisi söz konusu Yazılı Tanık İfadesinin içeriğinin doğru olduğunu kabul etmiş sayılmaz.

9. Taraflardan birisi kendi talebi üzerine gönüllü olarak duruşmada sözlü ifade vermek üzere hazır bulunmayacak bir kişinin ifade vermesini isterse, söz konusu Taraf, Hakem Heyetince verilen süre içerisinde Hakem Heyetinden bu kişiden ifadesini almak için, Hakem Heyetine tanınan hukuki imkânlar dairesinde, gerekli girişimlerde bulunulmasını isteyebilir veya bizzat bu girişimlerde bulunmak için Hakem Heyetinden izin isteyebilir. Hakem Heyetinden böyle bir talepte bulunulduğu takdirde talepte bulunan Taraf, ifadesi istenen tanığın kimliğini bildirir, hangi konularda tanığın ifadesinin istendiğini açıklar ve bu konuların neden davayla ilgili ve davanın sonucuna etki edebilecek nitelikte olduğunu belirtir. Hakem Heyeti, söz konusu tanığın ifadesinin davayla ilgili ve davanın sonucuna etkili olduğuna kanaat getirirse söz konusu talep hakkında karar verir ve uygun gördüğü girişimlerde kendisi bulunur veya talepte bulunan Tarafı bu yönde yetkilendirir ya da diğer herhangi bir Tarafın söz konusu girişimlerde bulunmasına karar verir.

10. Hakem Heyeti, tahkimin sonuçlanmasından önce herhangi bir zamanda herhangi bir Tarafın, henüz tanık olarak gösterilmeyen bir kişi de dâhil olmak üzere, herhangi bir kişinin bir İspat Duruşmasında hazır bulunmasını sağlamasına veya Tarafın bunun için azami gayret göstermesine karar verebilir. Kendisine böyle bir talep

~~yönetilen~~Herhangi bir Taraf, Madde 9.2 veya Madde 9.3'de düzenlenen sebeplerden herhangi birisini ileri sürerek itiraz edebilir.

MADDE 5 TARAFÇA-ATANAN BİLİRKİŞİLER

1. Taraflar, belirli hususlarda Tarafça-Atanmış Bilirkişinin görüşlerine delil olarak dayanabilir. Hakem Heyetince verilen süre içerisinde, (i) her bir Taraf ifadesine dayanmak istediği herhangi bir Tarafça-Atanmış Bilirkişiyi ve bu ifadenin konusunu belirtir; ve (ii) Tarafça-Atanmış Bilirkişi bir Bilirkişi Raporu sunar.
2. Bilirkişi Raporu aşağıdaki hususları içerir:
 - (a) Tarafça-Atanmış Bilirkişinin tam ismi ve adresi, (varsa) Taraflardan herhangi birisiyle, hukuk danışmanlarıyla ve Hakem Heyetiyle olan geçmişteki ve mevcut ilişkisini içerir bir beyan ve geçmişi, nitelikleri, eğitim ve tecrübesi ile ilgili bir açıklama;
 - (b) Görüşün ve varılan sonuçların hangi sorulara dayanılarak hazırlandığı;
 - (c) Taraflardan, hukuk danışmanlarından ve Hakem Heyetinden bağımsız olduğuna dair beyan;
 - (d) Uzman görüşlerini ve vardığı sonuçlarını dayandırdığı olayların neler olduğu;
 - (e) Uzman görüşünü ve vardığı sonuçları; bu sonuca varırken kullandığı yöntemleri, delilleri ve bilgileri. Tarafça-Atanmış Bilirkişinin Bilirkişi Raporunu hazırlarken esas aldığı ve daha önce Hakem Heyetine ve diğer Taraflara sunulmamış Belgeler Bilirkişi Raporu ile birlikte temin edilir;
 - (f) Bilirkişi Raporu tercüme edilmişse, asıl olarak hazırlandığı dil ve Tarafça-Atanmış Bilirkişinin İspat Duruşmasında hangi dilde ifade vereceğine ilişkin beyan;
 - (g) Tarafça-Atanmış Bilirkişinin, Bilirkişi Raporunda yer alan görüşlere samimi bir şekilde inandığına dair beyanı;

(h) Tarafça-Atanmış Bilirkişinin imzası, tarih ve yer;
ve

(i) Bilirkişi Raporu birden fazla kişi tarafından imzalanmışsa, Bilirkişi Raporunun tümünün veya belirli kısımlarının ilgili yazar(lar)a isnadı.

3. Bilirkişi Raporları sunulmuşsa, Hakem Heyetince verilen süre içerisinde, her bir Taraf, Hakem Heyetine ve diğer Taraflara, münhasıran;

(a) diğer bir Tarafın Tanık İfadelerine, Bilirkişi Raporlarına ve tahkimde daha önce sunulmamış diğer dilekçelerine; veya

(b) Daha önceki Tanık İfadelerinde karşılanamayan beyan edilmesi mümkün olmamışmış yeni olgusal gelişmelere,

karşılık teşkil etmesi koşuluyla, daha önceden ismi Tarafça-Atanmış Bilirkişi olarak belirtilmemiş kişilerden alınanlar da dâhil olmak üzere, gözden geçirilmiş ve ilave Bilirkişi Raporları sunabilir.

4. Hakem Heyeti, aynı veya birbiriyle ilgili konularda Bilirkişi Raporu sunmuş veya sunacak olan Tarafça-Atanmış Bilirkişilerin bu konularda birbirleriyle görüşmelerine ve müzakere etmelerine kendi takdiri doğrultusunda karar verebilir. Bu toplantıda Tarafça-Atanmış Bilirkişiler Bilirkişi Raporlarının kapsamındaki konularda anlaşma sağlamaya çalışırlar ve üzerinde anlaştıkları ve anlaşamadıkları hususlar ile anlaşmazlığın nedenleri hakkında tutanak tutarlar.

5. Madde 8.1'e göre hazır bulunması talep edilen bir Tarafça-Atanmış Bilirkişi mazereti olmaksızın bir İspat Duruşmasında hazır bulunmaz ise, Hakem Heyeti, istisnai durumlarda aksini kararlaştırmış olmadıkça, bu Tarafça Atanmış Bilirkişinin söz konusu İspat Duruşmasıyla ilgili Bilirkişi Raporunu dikkate almaz.

6. Madde 8.1'e göre bir Tarafça-Atanan Bilirkişinin İspat duruşmasında dinlenmesi talep edilmemişse, diğer Taraflardan hiçbirisi söz konusu Tarafça-Atanan Bilirkişi Raporunun içeriğinin doğru olduğunu kabul etmiş sayılmaz.

MADDE 6 - HEYETÇE-ATANMIŞ BİLİRKİŞİLER

1. Hakem Heyeti, Taraflarla istişare ettikten sonra, Hakem Heyetince belirlenecek belirli konularla ilgili rapor vermek üzere bir veya daha fazla bağımsız Heyetçe-Atanmış Bilirkişi atayabilir. Hakem Heyeti, Taraflarla istişare ettikten sonra, her bir Heyetçe-Atanmış Bilirkişi raporu için görev belgesi tanzim eder. Bu görev belgesinin nihai hâlinin bir nüshası Hakem Heyetince Taraflara gönderilir.
2. Heyetçe-Atanmış Bilirkişi, atamayı kabul etmeden önce, yeterliliğine ve Taraflardan, Tarafların hukuk danışmanlarından ve Hakem Heyetinden bağımsızlığına dair beyanını Hakem Heyetine ve Taraflara sunar. Hakem Heyetince kararlaştırılacak süre içerisinde Taraflar, Heyetçe-Atanmış Bilirkişilerin yeterlilikleri ve bağımsızlıkları hakkında herhangi bir itirazları olup olmadığı konusunda Hakem Heyetini bilgilendirirler. Hakem Heyeti bu itirazlardan herhangi birini kabul edip etmemek konusunda derhal karar verir. Heyetçe-Atanmış Bilirkişinin atanmasının ardından Taraflar, bilirkişinin yeterlilik ve bağımsızlığına ancak atamanın yapıldığı tarihten sonra öğrendikleri nedenlere binaen itiraz edebilirler. Hakem Heyeti, şayet gerekliyse, ne şekilde hareket edeceğine derhal karar verir.
3. Madde 9.2 ile Madde 9.3 hükmü hükümleri saklı kalmak üzere, Heyetçe-Atanmış Bilirkişiler davayla ilgili ve davanın sonucuna etkili olduğu ölçüde Taraflardan her türlü bilginin temin edilmesi veya yapacakları inceleme için Bbelgelere, mallara, numunelere, mülklere, makinelere, sistemlere, süreçlere veya sahaya inceleme için erişimlerinin sağlanmasını isteyebilirler. ~~Heyetçe-Atanmış Bilirkişinin bu gibi bilgi ve erişimi talep etme yetkisi Hakem Heyetinin aynı konudaki yetkisi ile müsvavidir.~~ Tarafların ve temsilcilerinin bu gibi bilgileri elde etme ve incelemelere katılma hakları

olacaktır. Heyetçe-Atanmış Bilirkişi ile bir Taraf arasında böyle bir talebin gerekli, önemli veya uygun olup olmadığı hakkında oluşabilecek anlaşmazlık Hakem Heyetine Madde 3.5 ile Madde 3.8 arasında belirlenen usulde karara bağlanacaktır. Bir Taraf, Heyetçe-Atanmış Bilirkişinin uygun bir talebine veya Hakem Heyeti kararına aykırı davranırsa Heyetçe Atanmış Bilirkişi, bu durumu ve bu durumun ilgili konunun incelenmesi üzerindeki etkisini Bilirkişi Raporunda belirtir.

4. Heyetçe-Atanmış Bilirkişi Hakem Heyetine yazılı bir Bilirkişi Raporu sunar. Bilirkişi Raporu aşağıdaki hususları içerir:

- (a) Heyetçe-Atanmış Bilirkişinin tam adı ve adresi, geçmişi, nitelikleri, eğitim ve tecrübesi ile ilgili bir açıklama;
- (b) Bilirkişinin görüşlerini ve vardığı sonuçları dayandırdığı vakıalar;
- (c) Uzman görüşünü ve vardığı sonuçları; bu sonuca varırken kullandığı yöntemleri, delilleri ve bilgileri. Tarafça-Atanmış Bilirkişinin Bilirkişi Raporunu hazırlarken esas aldığı ve daha önce Hakem Heyetine ve diğer Taraflara sunulmamış Belgeler Bilirkişi Raporu ile birlikte sunulur;
- (d) Bilirkişi raporu tercüme edilmiş ise asıl olarak hazırlandığı dil ve Heyetçe-Atanmış Bilirkişinin İspat Duruşmasında hangi dilde ifade vereceğine ilişkin beyan;
- (e) Heyetçe-Atanmış Bilirkişinin, Bilirkişi Raporunda yer alan görüşlere samimi bir şekilde inandığına dair beyanı;

(f) Heyetçe-Atanmış Bilirkişinin imzası, tarih ve yer ve

(g) Bilirkişi Raporu birden fazla kişi tarafından imzalanmışsa, Bilirkişi Raporunun tümünün veya belirli bir kısmının ilgili yazar(lar)a isnadı

5. Hakem Heyeti, bu Bilirkişi Raporunun bir nüshasını Taraflara gönderir. Taraflar Heyetçe-Atanmış Bilirkişinin incelediği her bilgiyi, **B**elgeyi, malları, numuneleri, mülkü, makineleri, sistemleri,

süreçleri veya mahallinde yapılan keşfi ve Hakem Heyeti ile Heyetçe-Atanmış Bilirkişi arasında yapılan her türlü yazışmayı inceleyebilir. Hakem Heyetince kararlaştırılan süre içerisinde Taraflardan her biri Bilirkişi Raporuna karşı yazılı beyan, Tanık Beyanı veya Tarafça-Atanmış Bilirkişi Raporu sunmak suretiyle cevap verme imkânına sahiptir. Hakem Heyeti sunulan yazılı beyanı, Yazılı Tanık İfadesini veya Tarafça-Atanmış Bilirkişinin Raporunu Heyetçe-Atanmış Bilirkişiye ve diğer Taraflara gönderir.

6. Taraflardan birinin veya Hakem Heyetinin talebi üzerine Heyetçe-Atanmış Bilirkişi İspat Duruşmasında hazır bulunacaktır. Hakem Heyeti, Heyetçe-Atanmış Bilirkişiyi sorgulayabilir; Taraflar veya Tarafça-Atanmış Bilirkişilerden her biri Heyetçe-Atanmış Bilirkişiyi, Bilirkişi Raporunda, Tarafların yazılı beyanlarında, Tanık Beyanlarında veya Tarafça-Atanmış Bilirkişilerin Bilirkişi Raporlarında Madde 6.5 uyarınca Heyetçe-Atanmış Bilirkişi Raporuna ilişkin olarak gündeme getirilmiş konularla ilgili olarak sorgulayabilir.

7. Heyetçe-Atanmış Bilirkişi tarafından hazırlanacak her Bilirkişi Raporu ve vardığı sonuçlar, Hakem Heyetince davanın tüm koşulları gereken şekilde dikkate alınarak değerlendirilecektir.

8. Heyetçe-Atanmış Bilirkişinin ücreti ve masrafları, Hakem Heyetince belirlenecek şekilde karşılanır ve tahkim masraflarına dâhildir.

MADDE 7 - KEŞİF

Madde 9.2 ile Madde 9.3 hükümleri saklı kalmak üzere, Hakem Heyeti, Taraflardan birinin talebi üzerine veya resen gerekli gördüğü her türlü sahayı, mülkü, makineyi veya diğer her türlü malı, numuneleri, sistemleri, süreçleri veya belgeleri inceleyebilir veya Heyetçe-Atanmış Bilirkişi veya Tarafça-Atanmış Bilirkişinin bunları incelemesini

isteyebilir. Hakem Heyeti, Taraflarla istişare ederek, keşfin—keşif zamanını ve düzenlenmesini hazırlıklarını belirler. Tarafların ve temsilcilerinin bu şekilde yapılan keşiflere katılma hakları olacaktır.

MADDE 8 - İSPAT DURUŞMASI

1. Hakem Heyetince kararlaştırılan süre içerisinde Taraflardan her biri, duruşmada hazır bulunmasını talep ettiği tanıkları Hakem Heyetine ve karşı Taraflara bildirir. Tanıklardan (bu maddenin amacı gereği bu terim vakıalarla ilgili tanıkları ve her türlü bilirkişiyi kapsamaktadır) her biri, hazır bulunmaları Taraflardan herhangi biri veya Hakem Heyetince talep edilmiş ise, Madde 8.2-3 hükmü saklı kalmak üzere, sözlü ifade vermek üzere İspat Duruşmasında hazır bulunur. ~~Hakem Heyeti belirli bir tanık için video konferans veya benzer bir teknolojinin kullanımına izin vermedikçe, her bir tanık duruşmada şahsen hazır bulunur.~~

1.2. Hakem Heyeti, Taraflardan birinin talebi üzerine veya resen, Taraflarla istişare ettikten sonra, İspat Duruşmasının Uzaktan Duruşma şeklinde icra edilmesine karar verebilir. Bu durumda Hakem Heyeti, Uzaktan Duruşmanın etkin, adil ve mümkün olduğu ölçüde kesintisiz olarak gerçekleştirilmesi için bir Uzaktan Duruşma protokolü oluşturmaya özgü olarak Taraflarla istişare yapar. Protokol aşağıdakilere yönelik olabilir:

- (a) Kullanılacak teknoloji,
- (b) Teknolojinin önceden test edilmesi veya teknolojinin kullanımı konusunda eğitim,
- (c) Özellikle de katılımcıların bulundukları yerlerdeki saat dilimleri dikkate alınarak başlama ve bitiş zamanları,
- (d) Belgelerin Hakem Heyeti veyahut bir tanık önüne ne şekilde yerleştirileceği, ve

(e) Sözlü ifade verecek olan tanıkların uygunsuz bir şekilde etkilenmemelerini veya dikkatlerinin dağılmamasını temin edecek tedbirler.

2.3. İspat Duruşması daima Hakem Heyetinin mutlak kontrolü altındadır. Hakem Heyeti tanığa herhangi bir sorunun sorulmasını, tanığın bir soruyu cevaplanmasını veya tanığın İspat Duruşmasında hazır bulundurulmasını, söz konusu soru, cevap veya İspat Duruşmasında hazır bulundurma gereksiz, konuyla ilgisiz, makul olmayan ölçüde külfetli, mükerrer veya başka bir nedenle Madde 9.2 veya Madde 9.3'de belirtilen itiraz sebepleri kapsamında ise sınırlayabilir veya reddedebilir. Tanığa kendisini tanık gösteren Tarafça sorulan sorular makul olmayacak biçimde tanığın cevaplarını yönlendirecek şekilde olamaz.

3.4. İspat Duruşmasındaki sözlü ifade sırasında,

(a) Kural olarak ilk önce davacı tarafından gösterilen tanıklar sözlü ifade verecekler daha sonra davalı tarafından gösterilen tanıklar sözlü ifade vereceklerdir.

(b) Tanığın doğrudan ifadesini takiben, Hakem Heyetinin kararlaştıracığı sırayla, diğer Taraflar bu tanığı sorgulayabilir. Bu sorgulamada gündeme gelen konular üzerine, tanık gösteren Tarafın tanığa ek sorular sorma imkânı vardır.

(c) Ardından kural olarak, ilk önce Davacının atadığı Tarafça-Atanmış Bilirkişiler sözlü ifade verecekler daha sonra Davalının atadığı Tarafça-Atanmış Bilirkişiler sözlü ifade verecektir. Tarafça-Atanmış Bilirkişiyi atayan Tarafın; diğer Tarafların bu Bilirkişiyi sorgulamasının ardından, bu sorgulama sırasında ortaya çıkan konularla ilgili olarak bu Bilirkişiye ek sorular sorma imkânı vardır.

(d) Hakem Heyeti, Heyetçe-Atanmış Bilirkişiyi sorgulayabilir⁷ ve Heyetçe-Atanmış Bilirkişi⁷, Taraflarca veya Taraflarca-Atanmış Bilirkişilerce⁷ Heyetçe-Atanmış Bilirkişinin Raporunda, Tarafların yazılı beyanlarında veya Tarafça-Atanmış Bilirkişi

tarafından hazırlanmış raporda ileri sürülen konular hakkında sorgulanabilir.

(e) Tahkim, (yargı yetkisi, ön sorun, sorumluluk ve tazminat gibi) farklı konular veya aşamalara ayrılmışsa, Taraflar her bir ayrı konu veya aşama için tanıkların ayrı ayrı dinlenilmesi için bir zaman planlaması yapabilir veya Hakem Heyeti bu yönde bir karar alabilir.

(f) Hakem Heyeti, Taraflardan birinin talebi üzerine veya re'sen işbu maddede belirtilen sıralamayı değiştirebilir. Buna; sözlü ifadelerin davanın belirli konularına göre sırayla alınması veya, tanıkların aynı anda ve birbirleri ile yüzleştirilerek sorgulanmasına ("tanık yüzleştirmesi") karar vermek de dâhildir.

(g) Hakem Heyeti, tanığa her zaman soru sorabilir.

4.5. İfade verecek olan vakıa tanığı, öncelikle, Hakem Heyetince uygun görülecek biçimde, gerçekleri söyleyeceğine, bilirkişi ise, İspat Duruşmasında ifade edeceği görüşlerin samimi inançlarını yansıttığına ilişkin taahhütte bulunur. Tanık, Yazılı Tanık İfadesi veya Bilirkişi Raporu sunmuş ise, bunu doğrular. Taraflar, Tanık Beyanının veya Bilirkişi Raporunun tanığın doğrudan beyanı sayılacağı hakkında anlaşabilir veya Hakem Heyeti bu yönde bir karar verebilir, bu durumda dahi Hakem Heyeti yine de başka yine sözlü olarak doğrudan ifade alınmasına izin verebilir.

5.6. Madde 9.2 ile Madde 9.3 hükmü-hükümleri saklı kalmak üzere, Hakem Heyeti, davayla ilgili ve davanın sonucu için esaslı olduğunu düşündüğü her konuda, herhangi bir kişiyi sözlü veya yazılı ifade vermek üzere çağırabilir. Hakem Heyetince çağırılıp sorgulanan her tanık, Taraflarca da sorgulanabilir.

MADDE 9 - DELİLLERİN KABUL EDİLEBİLİRLİĞİ VE
DEĞERLENDİRİLMESİ

1. Hakem Heyeti delillerin kabul edilebilir olup olmadığını, davayla ilgisini, önemini ve ağırlığını takdir eder.

2. Hakem Heyeti, Taraflardan birinin talebi üzerine veya resen, aşağıdaki gerekçelerden herhangi biri ile Belge, yazılı beyan, sözlü ifade veya keşif şeklindeki delilleri veya bunların ibrazını tümüyle veya kısmen tahkim yargılaması dışında tutabilir:

(a) Davayla yeterli derecede ilgili veya davanın sonucuna etkili değilse;

(b) Hakem Heyetince tahkime uygulanmasına karar verilen hukuk veya etik kurallarına göre bir hukuki engel veya imtiyaz varsa (bakınız Madde 9.4);

(c) İbrazı talep edilen delilin ibraz edilmesi makul olmayan ölçüde külfetliyse,

(d) İbrazı talep edilen Belgenin kayıp veya zayıf olduğu makul bir olasılıkla gösterilmişse,

(e) Hakem Heyeti tarafından zorlayıcı addedilen ticari ve teknik gizliliğe ilişkin gerekçeler varsa,

(f) Hakem Heyeti tarafından zorlayıcı addedilen özel politik veya kurumsal hassasiyetler varsa (buna bir hükümet veya uluslararası kamu kurumu tarafından sır olarak addedilmiş olan deliller de dâhildir); veya

(g) Hakem Heyeti tarafından zorlayıcı addedilen usul ekonomisi, oranlılık, adalet veya tarafların eşitliği mülahazaları.

3. Hakem Heyeti Taraflardan birisinin talebi üzerine veya resen hukuka aykırı olarak elde edilmiş bir delili kabul etmeyebilir.

4. Madde 9.2(b) bendi kapsamında hukuki engel veya imtiyaz mülhaza edilirken Hakem Heyeti, uygulanabilir olduğuna karar verilen her türlü emredici hukuk ve etik kuralları izin verdiği ölçüde, aşağıdakileri dikkate alabilir:

- (a) Hukuki danışmanlık sağlamak veya edinmek amacıyla ve buna bağı olarak ihdas edilmiş bir belgenin, yapılan bir beyanın veya sözlü iletişimin gizliliğinin korunması ihtiyacının bulunması,
- (b) Uzlaşma görüşmeleri amacıyla veya buna bağı olarak ihdas edilmiş bir belgenin, yapılan bir beyanın veya sözlü iletişimin gizliliğinin korunması ihtiyacının bulunması,
- (c) İddia edilen hukuki engel veya imtiyazın meydana geldiği anda Tarafların ve onların danışmanlarının beklentileri,
- (d) İlgili herhangi bir hukuki engelden veya imtiyazdan rıza, önceki ifşaat, dokümanın, yazılı beyanın, sözlü iletişimin veya bunlarda yer alan tavsiyelerin teyit edici kullanımı veya başka bir yolla olası herhangi bir feragat; ve,
- (e) Özellikle Tarafların farklı hukuk ve etik kurallarına tabi olmaları durumunda, Taraflar arasındaki adaleti ve eşitliği sürdürme ihtiyacı.

5. Hakem Heyeti, uygun olduğu durumlarda, gerekli düzenlemeleri yaparak uygun gizlilik korunmasına tâbi olmak suretiyle, Belge ibrazına, delil sunulmasına veya dikkate alınmasına izin verebilir.

6. Taraflardan birisi, İbraz İstemi ile talep edilen belgeyi, İbraz İstemine süresi içerisinde itiraz etmediği veya Hakem Heyetince ibraz olunmasına karar verildiği hâlde, tatmin edici bir açıklaması olmaksızın ibraz etmezse Hakem Heyeti, bu belgenin söz konusu Tarafın çıkarları aleyhine olduğu sonucuna varabilir.

7. Taraflardan biri tatmin edici bir açıklaması olmaksızın ve kendisine yöneltilen İbraz İstemine süresi içerisinde itiraz etmemesine rağmen Taraflardan birince aranan, Yazılı Tanık İfadesi de dâhil olmak üzere dava ile ilgili diğer herhangi bir delili hazır etmezse veya Hakem Heyeti tarafından ibrazına karar verilmiş ifade de dâhil olmak üzere herhangi bir delili hazır etmezse Hakem Heyeti, bu

delilin söz konusu Tarafın çıkarları aleyhine olduğu sonucuna varabilir.

8. Hakem Heyeti Taraflardan birinin delillerin ikamesi konusunda iyiniyetli davranmadığına karar verirse; Hakem Heyeti, işbu Kurallara göre alınabilecek diğerk her türlü tedbirin yanı sıra, bu durumu, delil ikamesiyle ilgili veya delil ikamesinden doğan masraflar da dâhil olmak üzere, tahkim masraflarına ilişkin karar verirken dikkate alır.